

REVISTA ECONOMICĂ.

ORGAN FINANCIAR-ECONOMIC.

Organul oficial al „SOLIDARITĂȚII“, asociațiune de institute financiare ea însoțire.

Apare odată pe săptămână.

Membri ai asociațiunii „SOLIDARITATEA“ sunt:

Agricola (Ecia), Agricola (Hunedoara), Agricola (Lugoș), Agricola (Sebeșul-săsesc), Albina, Ancora, Ardeleana, Arieșana, Arina, Armonia, Auraria, Aurora (Baia-mare), Avrigeana, Bănățana, Banca Poporală (Caransebeș), Banca Poporală (Dej), Banca Poporală, Arpașul-inf.) Berzovia, Bihoreana, Bistrițana, Boșana, Brădetul, Buciumana, Cassa de împrumut ca însoțire (Bicaz), Cassa de păstrare (Mercuria), Cassa de păstrare (reuniune) (Săliște), Câmpiana, Cârțișoreană, Chiorana, Chisețeană, Codreana, Coșrul (Buteni), Coșru (Lupșa), Comuna, Concordia (T.-Uzdin), Cordiana, Coroana (Bistrița), Coroana (Timișoara), Corvineana, Creditul, Crișana, Cugiereana, Decebal Detunata, Doina, Drăganul, Dunăreana, Economia (Cohalm), Economul, Făgețana, Frăția, Frățietatea, Furnica Geogeană, Gloria, Grănițerul, Hațegana, Hondoleana, Însoțire de credit (Veștem), Institut de credit (Mehadia), Institut de credit (Gavoșdia), Isvorul (Sângeorgiu), Isvorul (Sebeșul-inf.), Iulia, Lăpușana, Ligediana, Lipovana, Luceafărul, Lumina, Mărgineana Mercur, Mielul, Minerva, Munteana (Corniareva), Murășiana, Murășianul, Maramurășana, Nădlăcana, Negoiul, Noiana, Olteana, Oraviciana, Orientul, Patria, Piatra, Plugarul (Cacova), Plugarul (Săcădate), Poporul (Lugoș), Poporul (Săliște), Porumbăceana, Progresul, Reuniunea de împrumut și păstrare (Ily-mare), Rîureana (Cap.-Mănăstur), Săcana, Sătmăreana, Sebeșana (Caransebeș), Șoimul (Vașcău), Sebeșana (Sebeșul-săsesc), Secășana, Selăgeana, Sentinela, Șercăiana, Silvania, Speranța (Hosman), Steaua, Șoimul (Uioara), Târnavăneana, Țibleșana, Timișana, Unirea, Vatra, Victoria, Viitorul, Voileana, Vlădeasa, Vulturul (Sănmărtin), Vulturul, (Tășnad), Zărândeana, Zlăgheana.

Prețul de prenumărare:

pe 1 an K 12.—, pe 1/2 an K 6.—

Redactor responsabil:

CONSTANȚIN POPP.

Taxa pentru inserțiuni:

de spațiul unui cm² câte 10 fileri.

Darea de seamă

a Secretarului „Solidarității“ către a IV. Conferență a Revizorilor experți, convocată pe ziua de 27 Iunie 1914, în Sibiu.

*Onorată Conferență,
Domnilor Revizori!*

Intrunirea noastră de astăzi constituie a patra conferență anuală a revizorilor-experti ai «Solidarității». Avem astfel înaintea noastră experiențele bogate a trei ani împliniți de activitate sistematică, determinată de norme și hotărâri aduse pe baza propriilor noastre observări. Se cuvine deci — așa cred — să ne întrebăm, contribuit-au oare întrunirile noastre de până acum la dezvoltarea și întărirea instituțiunii revizorilor-experti și putut-au aduce ele servicii reale băncilor asociate? Răspuns la o asemenea întrebare, desigur, nu va putea da nime mai bine decât secretarul însoțirii, acela în mâna căruia se concentrează rapoartele revizorilor-experti, are puțința a le urmări în mod nemijlocit activitatea și e în stare a face comparație cu trecutul, care s'a scurs sub proprii săi ochi. Ei bine, D-lor Revizori, secretarul Dv. Vă declară, că conferențele de până acum au contribuit mai mult ca orișice la dezvoltarea instituțiunii Dv. și au adus servicii reale băncilor însoțite. Activitatea Dv., dela introducerea conferențelor anuale e mai unitară și mai sistematică, ceea ce o arată — în mod absolut sigur — rapoartele Dv. Vă ocupați — aproape fără excepție — de toate problemele, ce aparțin unei revizuirii conștiente și pe cari le-am făcut obiect de discuție în conferențele noastre și indicați aproape totdeauna mijloacele cele mai potrivite de îndreptare. Băncile la rândul lor primesc cu încredere îndrumările

date și, cele mai multe, se și silesc a le urmă. Este deci un progres incontestabil. Cu toate acestea trebuie să recunosc, și desigur și Dv. sunteți convingși, că mai este mult, foarte mult de făcut și poate nici odată nu vom putea zice, că am făcut totul. Tot ce vom putea face este să tindem mereu înspre mai bine. În scopul acesta trebuie să ne continuăm cu energie lucrările, totdeauna de acolo, de unde le-am lăsat, stabilind o continuitate de acțiune, pe care însă să o augmentăm cu toate problemele nouă și de folos, ce se mai ivesc și care să ne ducă la izbânda străduințelor noastre, la desăvârșirea și asigurarea organismului tehnic și financiar al băncilor noastre.

Acceptând acest punct de vedere, Vă rog să-mi îngăduiți a rezuma hotărârile conferenței noastre trecute, hotărâri, cari au fost următoarele:

1. pentru delăturarea lacunelor ivite în contabilitatea unor bănci, revizorii-experti au fost îndatorați să stăruie ca lucrările de contabilitate să fie încredințate la bărbați pricepuți, specialiști, și organele de conducere și control să caute a se convinge însele de existența faptică a valorilor arătate în conturi;

2. în interesul unei administrații cât mai corecte și mai serioase a averilor băncilor asociate, revizorii-experti au fost îndatorați a stăruie ca cassa și valorile de cassă să se manipuleze după cele mai severe norme, ca controlul intern să se exercite cât mai intensiv prin conducătorii de afaceri și că acordarea, prolongirea și administrarea împrumuturilor, precum și censurarea restanțelor să se facă cu toată rigoarea;

3. în scopul solidității și realității bilanțurilor, revizorii noștri au fost invitați a continua să stăruie pentru delăturarea pozițiilor îngreunătoare din «Diversi debitori» și din pretensiunile restante de timp îndelungat și să convingă pe membrii direcțiunilor

și comitetelor de supraveghiere, că una din cele mai importante datorințe a lor este compunerea exactă și solidă a bilanșurilor, la care trebuie să se oprească cu toată seriozitatea.

Mai departe revizorilor-experti li-s'au cerut:

4. să continue cu stăruința lor întru degajarea băncilor asociate de creditele străine îngreunătoare;

5. să continue a stăruî pentru formarea de rezerve de efecte și pentru mobilitatea activelor;

6. să nu întrelase a cercetă și mai departe afacerile improprii comerțului de bancă și mari, în raport cu puterile băncilor respective, stăruind pentru lichidarea lor;

7. să nu înceteze a stăruî cu insistință pentru augmentarea rezervelor proprii și pentru reducerea dividendelor, acolo unde aceste sunt nejustificate și

In fine

8. ați luat act de hotărîrea direcțiunii «Solidarității» cu privire la realizarea ideii revizorilor permanenți și V-ați angajat să urmați a stăruî pentru fuzionări și centralizarea afacerilor de bancă;

9. tot asemenea și pentru sistarea și abandonarea legăturilor de afaceri dintre institute și propriile lor organe conducătoare, de control și executive și V-ați obligat;

10. să propagați din toate puterile și fără încetare altruismul față de interesele clientelii băncilor asociate.

Onorată Conferență!

Cea dintâiu care a recunoscut însemnătatea hotărîrilor Dv., a fost direcțiunea «Solidarității», care în ședința sa plenară dela 30 Noemvrie a. tr. le-a luat la cunoștință cu aprobare și a decis să Vă vină în ajutor la executarea lor. În urmare a încredințat biroul să ceară în mod oficios băncilor asociate, ca, întrucât nu au, să-și compună *regulamente pentru administrarea cassei, a valorilor și pentru controlul intern*, recomandându-le ca model regulamentele băncilor noastre mai mari. Intervenția aceasta nu a rămas fără rezultat. Suntem informați că băncile noastre și-au cerut și au primit regulamente-model, pe baza cărora să-și poată face proiecte potrivite împrejurărilor lor speciale. Dv. veți fi chemați să revedeați aceste proiecte și să veghiați ca ele să corăspundă cât mai bine scopului urmărit: buna orânduială și siguranța administrației interne la băncile noastre. Paralel cu aceasta și tot pentru a Vă ușurâ activitatea Dv., direcțiunea a încredințat biroul să pregătească și o *instrucțiune amănunțită cu privire la censurarea conturilor de încheiere: bilanșul anual și contul de profit și pierdere*. Aceasta instrucțiune Vă e cunoscută. Ea a fost tipărită în peste 1000 de exemplare și a fost trimisă tuturor membrilor din direcțiunile și comitetele de supraveghiere ale băncilor noastre.

Instrucțiunea biroului «Solidarității» încă și-a avut efectul dorit. Dovadă sunt epistolile și expresiunile de mulțumită adresate nouă la diferite oca-

ziuni. Prin această instrucțiune — cum se spune în raportul despre activitatea Dv. — s'a pus bază și s'a făcut începutul educațiunii celor grupați în jurul băncilor române, a acelor cari — având o justă înțelegere a lucrurilor — Vă vor putea fi de cel mai real folos în activitatea din viitor. Se cade deci să fim mulțumitori direcțiunii «Solidarității» pentru sprijinul și interesul ce ni-l arată.

Dar, cum știți, direcțiunea «Solidarității», conștie, că numai prin o lucrare sistematică și unitară se pot ajunge rezultate bune, V-a invitat și pe Dv. să țineți seamă la reviziile, ce le veți face, de hotărîrile aduse și să raportați cum se validitează în practică. Din rapoartele celor mai multora dintre revizori, am putut constată, că rugarea direcțiunii «Solidarității» V-ați considerat-o ca o îndatorire, de care V-ați achitat cât se poate de conștiențios. Am constatat:

I. Cu privire la *purtarea contabilității* că lacunele continuă a se arăta cu deosebire la băncile mai mici, la cari lipsesc puterile de lucru special pregătite. La acestea cărțile sunt defectuos purtate și evidențele secundare aproape nicicând nu consună cu cărțile principale. Din contră la băncile mai mari — deși s'au ivit și la acestea ici-colo câte o lacună — contabilitatea arată progrese și unii revizori au cuvinte de laudă pentru lucrările ordonate, pricepute și frumoase pe cari le-au găsit.

În fața acestor situații, revizorii noștri au stăruit la băncile mai mici să-și angajeze puteri pregătite în special pentru lucrările de contabilitate și avem cunoștință că două dintre aceste bănci au și primit sfatul și au publicat concurse corăspunsătoare. Tot asemenea au stăruit revizorii noștri și în sensul ca să deprindă organele de conducere și control, să se convingă de existența valorilor arătate în contabilitate, prin ceea ce s'a făcut începutul unei apretieri juste a cifrelor din cărțile băncilor noastre. E numai un început și deaceia chestiunea aceasta va trebui susținută și în viitor la suprafață împreună cu stăruința de a se angajă pentru lucrările de contabilitate, acolo unde nu sunt, puteri anume și bine pregătite.

II. Cu privire la *administrarea valorilor băncilor noastre* trebuie să constatăm, că suntem la începutul unei regenerări generale. Cum V'am arătat, cererea biroului «Solidarității», ca toate institutele noastre să-și facă regulamente precise despre modul de administrare al valorilor și relativ la controlul intern, a avut efect și avem speranță că la proxima ocazie revizorii noștri vor stă în fața unor proiecte nouă. Ei vor trebui însă să stăruie cu toată energia în afacerea acestor regulamente, mai cu seamă că știu prea bine că și în anul acesta s'au găsit bănci, la cari administrarea valorilor a lăsat mult de dorit.

Trecând acum la chestiunea de censură a împrumuturilor, a prolongirilor și restanțelor, cu regret trebuie să raportez că în aceasta privință experiențele revizorilor nu ne pot mulțumi. Sunt foarte rari băncile, la cari să se facă și censurarea prolongirilor,

ori măcar a restanțelor, ceea ce este un mare inconvenient, în urma căruia nu arareori se produc pagube efective. În această direcție trebuie pusă multă stăruință și trebuie adusă o hotărâre specială prin care să se recomande băncilor observarea celor mai severe dispozițiuni la censurarea împrumuturilor, prolongirilor și restanțelor. Căci direcțiunea unei bănci nu are datorință mai însemnată, decât să se îngrijească continuu, fără întrerupere, de plasarea solidă a valorilor și de supraveghirea conștiențioasă a celor deja plasate.

Dar când raportează că în privința aceasta, în general luat, stările constatate de revizori nu ne pot mulțumi, nu pot să nu amintesc, că s'au găsit și bănci — durere încă prea puține — la cari censurarea împrumuturilor, a prolongirilor și restanțelor se face cu multă grijă și foarte regulat, cari bănci ne pot servi de model. În deosebi ar merita mențiune specială o bancă din nordul Transilvaniei, la care revizorul a găsit în privința dispozițiunilor și modului de executare a censurii o stare dintre cele mai mulțumitoare.

Tot așa de puțin îmbucurător ca întrelăsarea censurării valorilor este și chestiunea relațiilor de afaceri dintre membrii organelor executive, de conducere și control cu propriile lor institute. Chestiunea aceasta a fost pusă în discuție pentru prim dată în conferința din anul trecut, în care s'a impus revizorilor să stăruie pentru sistarea astfel de relații de afaceri, acolo unde s'ar afla. Revizorii și-au și făcut datorința și aproape fiecare dintre ei a ținut să cerceteze și să raporteze special în această chestiune. S'a constatat în multe locuri, că funcționarii, membrii direcțiunii și ai comitetului de supraveghiere sunt angajați — în diferite forme — ca debitori. Revizorii au arătat inconvenientele acestor stări de lucruri și au recomandat achitarea debitelor. Înțelegem noi prea bine, că aceste achitări nu pot urma de azi pe mâine, mai cu seamă în împrejurările actuale financiare. Trebuie să se stabilească un termen potrivit până la care replătirea debitelor de această natură să se facă necondiționat și din parte-ne recomandăm revizorilor noștri acest precedeu. Prin el — după cum avem deja exemple la unele bănci — se va face ordine.

III. Trecând acum la *chestiunea bilanțurilor anuale*, facem aceleași constatări ca și în anul trecut. Revizorii ne raportează că mai pretutindenea bilanțurile sunt compuse cu destulă precauțiune și că dispun de însemnate rezerve latente în pozițiile transitorii. Partea mai puțin mulțumitoare a bilanțurilor băncilor noastre este însă și azi poziția «diverșilor debitori» și a pretensiunilor pendente de timp îndelungat. Revizorii s'au oprit și în anul acesta asupra lor și — pe cât au putut — au cerut și obținut delăturarea pozițiilor câtuș de cât incompatibile cu recerințele unui bilanț real și solid. Aceste poziții se pot asemăna cu o mică rană ascunsă, neprimejdioasă încă, dar cu toate acestea neplăcută. Să sperăm însă că bărbații grupați în jurul

băncilor noastre — prin stăruința continuă a revizorilor — vor îndrăzni în fine să pună mâna și să delătorească și această rană neplăcută. Și ne place a nădăjdui aceasta și în urma instrucțiunilor date de biroul «Solidarității» cu privire la censurarea și compunerea bilanțurilor, instrucțiuni, cari lămuresc în deajuns cum are să se porceadă față de pozițiile din diverse conturi debitoare, și de pretensiunile restante de timp mai îndelungat. În tot cazul va fi consult ca să se continue cu stăruința întru compunerea solidă și reală a bilanțurilor. Stăruința continuă — va avea rezultat.

Onorată conferință,

În privința celorlalte hotărâri aduse de noi la ultima noastră întrunire, raportul nostru cuprinde puține observări nouă:

IV. *Creditele străine*, înțelegem de reescont, Cont crt. etc. se mențin aproape în aceeași situație ca în anul precedent. Stăruințele revizorilor noștri de a le reduce s'au zădărnicit de imposibilitatea replătirilor, cauzată de criza financiară existentă. Astfel tot ce rămâne, va fi ca stăruințele pentru reducerea acestor credite, la limitele admise de o politică rațională de bancă, să se continue în vremuri mai bune, în vremuri din punct de vedere al relațiilor financiare — normale.

V. *Rezervele de efecte* deasemenea au rămas staționare. Înmulțirea lor a fost — din motive ușor de înțeles — aproape imposibilă. Credem însă că criza prin care am trecut, va fi o învățătură serioasă pentru băncile noastre spre a apărui însemnată rezervele de efecte și la timp oportun nu vor întrelăsa de a și le forma, respective liberă și augmentă. Se impune de altfel aceasta și ca o măsură de precauțiune în fața modificărilor proiectate a se introduce în legile de credit, modificări cari au de scop să oblige băncile, ce administrează depuneri, să aibă rezerve mai considerabile de efecte publice.

VI. *Afacerile improprii comerțului de bancă*, ca afaceri industriale, parcelări etc. și-au arătat în anul trecut mai mult ca ori și când până acum efectele lor dăunătoare pentru institutele, ce le-au cultivat. Revizorii noștri experți ne indică cazuri destul de dificile, dar, din norocire, spontane. Cu toate acestea lichidarea astfel de afaceri se impune ca o problemă dintre cele mai imperioase. Din parte-ne recomandăm și de data aceasta lichidarea lor, chiar și dacă — ici, colo — aceasta ar fi să se facă cu oarecare jertfe. În fine

VII. *Chestiunea augmentării rezervelor proprii și reducerii dividendelor* încă au format obiecte de preocupățiune pentru revizorii noștri. Cea dintâiu, augmentarea rezervelor proprii s'a făcut în măsura obicinuită. Cea de a doua însă nu a urmat, precum ar fi trebuit. Sunt încă destule bănci la cari reducerea dividendei se impune cu seriozitate. N'au făcut-o însă, ceea ce trebuie să regretăm. Să sperăm însă că pe lângă stăruințele noastre din viitor se vor

găsi câteva bănci mai îndrăznețe care să aibă curajul a face începutul. Și începutul odată făcut suntem siguri că și chestiunea aceasta își va afla desnodământul așteptat. Stăruințele revizorilor noștri deci nu trebuie să înceteze.

*

Celelalte chestiuni cu cari ne-am ocupat în conferința noastră anterioară sunt:

1. instituirea unor revizori permanenți;
2. centralizarea afacerilor de bancă prin fuzionări și
3. propagarea altruismului față de clientela băncilor noastre și interesele ei.

Cele două dintâi din aceste chestiuni au rămas în stadiul cunoscut. Direcțiunea «Solidarității» încă nu a aflat sosit timpul să se adreseze băncilor noastre pentru contribuiri în scopul sistemizării posturilor de revizori permanenți. Ea se ocupă însă cu reorganizarea biroului «Solidarității» și astfel nu e exclusă posibilitatea a află din acest prilej o modalitate potrivită pentru instituirea vreunui revizor permanent, mai cu seamă că sunt prospecte ca, pentru atingerea scopului, unii dintre revizori să aducă și din partea lor anumite jertfe. Centralizări de bănci, cât privește înclinațiunile personale ale susținătorilor lor, ar fi fost posibile. Nu s'au putut iniția însă — întocmai ca și în anul trecut — din cauza împrejurărilor financiare neprincioase.

A treia dintre chestiunile amintite: altruismul față de clientela băncilor noastre, a fost propagat cu destulă căldură de revizorii noștri. E drept că împrejurările n'au fost prielnice pentru rezultate pozitive. Cu toate acestea fie-ne permis să remarcăm cazul unei bănci mai mici, despre care revizorul ne spune, că a cercetat foarte amănunțit dobânda cu care a lucrat și a constatat că nicidecum nu a trecut — inclusive provizii și competențe — peste 9—10%, cu toate că ea însăși a plătit creditorilor ei cu mult mai mult. Aceiaș bancă — ne spune acelaș revizor — a purces cu cea mai mare indulgență față de debitori, preferând să-și reducă profitul la minimum posibil. Iată, Onorată Conferență, un caz care merită să fie arătat ca pildă vie și încă cu atât mai mult cu cât unele institute din apropierea acestei bănci lucrau cu dobânzi neasemănat mai mari. Dacă cazul acesta va află îndemn și la alte institute, cu timpul vom ajunge și noi a înstăpâni în activitatea noastră de bancă acel altruism față de țaranul debitor, care va forma coroana succeselor noastre.

*

Cu acestea aș fi terminat chestiunile relevante în trecut. Vă rog însă să-mi dați voie a mai insistă asupra unor chestiuni nouă, cari s'au ivit ca niște necesități destul de urgente. Intâia este *chestiunea revizuirilor la însoțirile mici, însoțirile sătești*. Aceste însoțiri, întru cât au aparținut «Solidarității», au fost supuse la ace-

leaș norme de revizuire ca și băncile. Mai la toate dintre ele însă — excepțiile abia au fost una-două — s'au ivit două inconveniente. Primul, că contabilitatea eră de regulă atât de defectuos purtată încât revizorul trebuia să o refacă întreagă, ceea ce luă timp deosebit în considerare. Al doilea, că taxele stabilite pentru revizori, tocmai din cauza lucrărilor defectuoase, ce trebuiau îndreptate și refăcute, urcau în mod neproporționat onorarul revizorilor față de puterile însoțirilor. Deci două inconveniente strâns legate unul de altul. Ele creiază o situație destul de dificilă căreia trebuie să-i venim în ajutor. Tocmai deaceea având în vedere, că de regulă la aceste însoțiri sunt interesați numai țărani, deci tot oameni cari nu sunt în măsură a progresa fără sprijin intelectual și material competent și cărora deci trebuie să le venim — chiar și cu anumite jertfe — în ajutor, a-și fi de părere să hotărîm, că la avizul direcțiunii «Solidarității», revizorul expert, cel mai deaproape, să fie îndatorat a face revizuri la însoțirile sătești din apropiere cu taxa efectivă de tren, respective trăsură și numai 10 cor. diurne. Prin aceasta facem un serviciu bun însoțirilor noastre, iar revizorii noștri dau dovadă de un altruism, care desigur va fi apretiat de orice om de bine. Hotărîrea aceasta se impune și pentru a ușura activitatea serviciului special, ce urmează să se activeze în biroul «Solidarității» pentru însoțiri.

A doua chestiune pe care voiu să o supun apretierii Dv. este întrebarea dacă membrii acestei conferențe pot face *revizuri în calitate de revizori experți ai «Solidarității» la bănci ce nu aparțin însoțirii noastre*. Se impune aceasta întrebare, deoarece — cum se vede din raportul special despre activitatea revizorilor — s'au făcut și în anul trecut cinci asemenea revizii. Părerea noastră ar fi că — în principiu — astfel de revizii, nu ar trebui admise. Se pare că există și bănci de acelea, cari sunt satisfăcute cu aceea că au fost revidate și prin urmare au liniștea ce le-o pot da controlul extern și neinteresat. Pentru noi însă, nu poate fi indiferent, că singuraticile institute sunt sau nu membrii însoțirii noastre, dat fiindcă că membri au nu numai favoruri — între cari și controlul extern — ci și datorințe, dela care nu e permis a se subtrage nici un institut solid românesc. Tocmai deaceea sunt de părere, că revizorii experți ca atari să nu se angajeze la revizii de bănci, ce stau în afară de cadrele însoțirii noastre, mai cu seamă că fiecare bancă solidă românească își poate găsi locul ei potrivit în organizația «Solidarității».

Deoarece însă pot să obvină cazuri, când trebuie făcut excepție, ca de ex.: revizii prealabile, revizii la însoțiri de tot modeste, cărora mijloacele nu le permit a se înscrie membri la «Solidaritatea» sau în fine — cum a fost cazul — institute străine, cred că va fi bine ca astfel de cazuri, revizorii să le aducă la cunoștința direcțiunii «Solidarității», căreia să se rezerve facultatea de a decide în cauză.

Cu acestea am terminat raportul meu și-mi permit a prezenta următorul proiect de decis:

1. Conferența exprimă mulțumită direcțiunii «Solidarității» pentru sprijinul ce il dă la executarea hotărârilor sale.

2. Revizorii experți se îndatorează:

a) a continua cu stăruințele lor pentru angajarea de puteri cvalificate la lucrările speciale de contabilitate;

b) a stăruî pentru întocmirea de regulamente în scopul administrării averilor de bancă și pentru controlul intern, determinând pe factorii competenți să introducă în aceste regulamente dispozițiuni precise prin cari să se oprească relațiile de afaceri dintre funcționari, membrii ai direcțiunii și ai comitetului de supraveghiere cu propriile lor institute și propunând să se ieie dispozițiuni și cu privire la aceea, ca angajamentele actuale să se achite în un timp hotărît, dinainte stabilit. Tot asemenea să stăruie a se lua cele mai severe dispozițiuni cu privire la îndatorirea membrilor direcțiunii pentru censurarea conștiențioasă și regulată a împrumuturilor, prolongirilor și restanțelor, și

c) a stăruî pentru observarea dispozițiunilor cuprinse în instrucțiunea biroului «Solidarității» cu privire la censurarea și stabilirea conturilor de încheiere: bilanțul anual și contul de profit și pierdere și a lămurî cât mai bine pozițiile din diverși debitori.

3. Conferența susține și pe mai departe hotărârile de sub Nrii 4—7 ale conferenței anterioare și membrii ei se obligă a stăruî neconținut pentru executarea acestor hotărâri.

In fine

4. Revizorii experți

a) așteaptă cu încredere hotărârile direcțiunii «Solidarității» cu privire la instituirea de revizori permanenti;

b) vor urmări cu atențiune tendințele de centralizare prin fuziuni, raportând despre acestea biroului însoțirii;

c) vor propaga și în viitor altruismul față de clientela băncilor noastre;

d) la avizul direcțiunii «Solidarității» se angajează a revidă însoțirile sătești numai pe lângă spele efective de drum și diurn de 10 cor., și

e) nu vor mai face revizuri la institute, ce nu aparțin «Solidarității» fără invoirea prealabilă a direcțiunii ei.

Sibiu, la 12 Iunie 1914.

Ioan I. Lăpădatu,
secretarul «Solidarității».

Chestiunea Biroului de informațiuni și comisiuni.*

Prea Onorată Direcțiune!

Angajat din partea D-voastre în ședința din 31 August 1913, ca funcționar al Biroului de informațiuni și comisiuni (mijlociri comerciale) proiectat de «Solidaritatea», mi-am ocupat acest post la 15 Noembrie a. tr., când conform hotărârii D-voastre am plecat într-o călătorie de studii pentru a cunoaște mai deaproape agendele, cu care ași avea să mă ocup în serviciul noiei întreprinderi. Despre experiențele câștigate, precum și despre prospectele din viitor ale instituțiunii proiectate, permiteți-mi să Vă prezint raport detaiat în cele ce urmează mai jos.

Voi începe schițând mai întâiu scopul și intențiile de care desigur a fost condusă «Solidaritatea», când a proiectat înființarea Biroului de informații și comisiuni. După cât m'am putut convinge din actele acestei afaceri, aflătoare în arhivă, impulsul la înființarea acestui birou l-a dat scrisoarea d-lui Stroescu de data 6/19 Aprilie 1913 adresată președintelui însoțirii noastre, d-lui Parteniu Cosma.

În această scrisoare D-nul Stroescu propune «Solidarității» să angajeze un agent, care să fie însărcinat cu înființarea de prăvălii în satele noastre. Agentul ar avea — fiind însuș versat în toate afacerile de comerț — să adune pe aceia, care ar voi să deschidă prăvălii, să le deie instrucție despre afaceri, despre mărfuri și despre purtarea contabilității. Mai departe ar avea să adune comanda del singuraticile prăvălii și pe baza acestora să încheie contracte de livrare pe cantități mari și direct cu producenți, prin ceea, continuă d-nul Stroescu, s'ar putea obține avantajii însemnate, atât în privința prețurilor, cât și în privința calităților mărfurilor. Pentru acoperirea eventualelor pierderi excepționale, adecă mai mari decât pierderile normale de comerț, d-nul Stroescu pune chiar și o sumă anumită de bani la dispoziția «Solidarității».

O chestiune, care însă trebuie clarificată în legătură cu această scrisoare este chestiunea finanțării întregii afaceri. D-nul Stroescu nu se pronunță apriat, cine ar trebui să alimenteze cu credite singuraticile afaceri; din întreaga epistolă însă reiese că atât răspunderea față de liferanți, cât și prevederea cu credit a singuraticilor prăvălii să și-le ia asupra sa «Solidaritatea», fie direct fie prin mijlocirea băncilor. În acest punct cred că suntem de acord, când constat că D-nul Stroescu a prețuit peste valoarea lor modestele puteri financiare ale «Solidarității».

Tocmai din acest motiv cred că fiind foarte greu a realiza — fără credit ieftin și abundent și fără agenți de absolută încredere — organizația schițată de D-nul Stroescu, i-s'a făcut propunerea să destineze suma de mai sus pentru înființarea unui «Birou de

* Raportul funcționarului Biroului către direcțiunea «Solidarității».

informațiuni și comisiuni» (mijlociri comerciale) în legătură cu «Solidaritatea» și care birou ar avea să țină seamă și de trebuințele comerțului rural. Agențele acestui birou au fost fixate în următorul program:

1. să servească informațiuni comerciale exacte și conștientuoase pe seama oricui, care i-s'ar adresa;
2. să mijlocească cumpărarea și vânzarea de mașini și produse agricole pentru economi, de articole și mărfuri pentru neguțători și de materii brute și produse pentru meseriași;
3. să țină în evidență, să avizeze și să mijlocească vânzarea, cumpărarea, arândarea și subarândarea de realități (moșii, păduri, edificii) de drepturi (regalii, pășuni, pescuit etc.) de magazine și prăvălii și de acorduri de întreprinderi;
4. să țină în evidență și să mijlocească procurarea de servicii, funcțiuni și peste tot de plasamente;
5. să deie informațiuni directe sau să recomande specialiști în chestii de contabilitate, de expetize, anchete etc.;
6. să editeze o foaie de informațiuni independentă sau ca supliment la «Revista Economică».

Trebuie să mărturisesc că atunci, când m'am angajat în serviciul biroului proiectat de D-voastră, n'am fost pe deplin în clar cu toate agendele înșirate în programul destul de vast, stabilit de D-voastră, și cred, că s'ar fi aflat foarte puțini oameni, cari să cunoască toate ramurile de activitate înșirate aici. Deoarece însă mi-se pusese în vedere, că mi-se va da ocaziune, să fac practică de câteva luni la întreprinderi similare din patrie sau străinătate, în speranță că îmi voi câștiga în decursul acestei practice cunoștințele ce-mi lipseau, m'am angajat cu hotărârea de a pune în serviciul noii întreprinderi toată puterea mea de muncă și toate experiențele câștigate.

Greutățile însă n'au întârziat a se ivi deja la început. Mai întâiu firmele, cari la vremea sa promisese secretarului «Solidarității» d-lui Ioan I. Lăpădatu, că vor admite pe viitorul funcționar al instituției proiectate, să facă practică în birourile lor, s'au resgândit și privind cu ochi bănuitori la încercările noastre pe acest teren nou, poate și de teama unei viitoare concurențe, și-au retras promisiunea și nu m'au admis. Am fost silit deci a căuta alte întreprinderi și fiindcă *punctul prim* luat în programul biroului nostru este mijlocirea de informațiuni, am căutat, și în urma legăturilor d-lui secretar al însoțirii am fost admis la filiala din Budapesta a biroului de informațiuni Kühne & Comp. din Viena.

I.

După cât am înțeles, motivul, care V'a îndemnat să luați **mijlocirea de informațiuni** între afacerile biroului nostru, este intențiunea de a plasa cu ajutorul lui în cercurile financiare și comerciale, cu care avem contact, informațiuni exacte și corăspunsătoare cu starea faptică a lucrurilor despre instituttele noastre, despre firmele comerciale, ce le avem și despre per-

soane interesate în comerț sau circulațiunea de credit. S'a ivit anume presupunerea de cel mai multeori întemeiată, că birourile străine dau despre noi informațiuni neexacte, necorăspunsătoare cu realitatea, ba uneori chiar tendențioase și pentru contrabalansarea acestora s'a născut ideea înființării unui birou de informațiuni propriu, al «Solidarității».

Deoarece aceste instituțiuni sunt foarte puțin cunoscute la noi, pentru a Vă putea face și D-voastră o idee despre ele, dați-mi voie a schița în cele următoare, pe baza experiențelor câștigate, întocmirea tehnică și comercială, precum și modul și mijloacele de activitate ale acestor întreprinderi.

Birourile de informațiuni sunt întreprinderi speciale, care se ocupă exclusiv numai cu mijlocirea de informațiuni și anume servesc celor interesați informațiuni referitoare la starea materială și capacitatea de credit a diferitelor firme comerciale. Cea mai mare parte din birouri lucrează exclusiv cu abonați. Organizarea biroului se face în două direcții. Mai întâiu se câștigă și acvirează abonați, cărora să li-se servească informațiile și apoi se angajează pe întreg teritoriul de operație, corespondenți dela cari să procure informațiunile. Abonamentele se contractează prin vânzarea unor blanchete legate într'o broșură, dintre cari fiecare dă îndreptățirea la o informațiune. Când respectivul abonent are lipsă de o informație, rupe numai o blanchetă din caiet, scrie pe ea numele firmei sau persoanei, despre care voinște să primească informațiunea și o trimite biroului. Acesta întrucât are deja procurată informația respectivă de curând, îi expediază imediat o copie de pe ea, iar dacă nu o are, adresează corespondenților din respectiva localitate câte o coală de întrebări asupra respectivei firme sau persoane și îndată ce-i sosește răspunsul concipiază epistola de informații și o așează în arhivă, expedând în acelaș timp o copie abonentului, care a cerut informațiunea.

Lucrări, cari recer oarecari cunoștințe speciale, sunt ținerea în ordine a arhivei de informațiuni și a corespondenților și stilizarea informațiunilor, care trebuie făcută în toate cazurile așa încât biroul să nu poată fi tras la răspundere pentru eventuale pagube provenite din neexactitatea informației.

Exactitatea depinde, se înțelege, dela fasiunea primului isvor, adică a corespondentului local la care face biroul întrebarea. Pentru aceea corespondenții unui birou de informații trebuie să fie oameni conștientuoși și cinstiți, cari să deie informațiile în toate cazurile în conformitate cu starea faptică.

După regulile comerciale un birou conștientuos ar trebui să procure fiecare informație din cel puțin două izvoare diferite, va să zică s'ar impune necesitatea de a avea în fiecare localitate cel puțin doi corespondenți. Acest lucru însă în urma concurenței cele mari și a reducerii prețului abonamentelor birourile de azi nu o mai pot face; cel puțin pe acele ce le-am cercetat eu nu o făceau, deoarece în acest caz procurarea informațiunii l-ar costă mai mult decât primește pentru ea.

Abonații birourilor de informațiuni sunt fabricanți, comercianți engrosiști, societăți de asigurare, bănci etc., cu deosebire firme, care acoardă credite sau în mărfuri sau în bani. La baza fiecărei cereri de informații se află o afacere comercială, comandă

de mărfuri sau acordare de credit. Abonenți se angajează prin agenții voiajori.

Prețurile informațiilor variază între 2 cor. și 1'40 de blanchetă; în unele cazuri ajunge chiar la 1'20 cor. și depind ca la orice marfă de cantitatea ce o cumpără abonentul. Celce cumpără deodată mai multe le capătă mai ieftin, celce cumpără mai puține le capătă mai scump. Blanchetele au valoare un anumit timp, la birouri de primul rang 3 ani, la altele doi, la altele numai unul. Se înțelege că de abonenți sunt preferite cele cu o valabilitate cât de lungă.

Să cer și se servesc informații în prima linie despre firme comerciale improtocolate, despre tot felul de societăți pe acții, despre comercianți mai mici, neimprocolați și în fine și despre persoane necomerciale al căror nume cine știe prin ce împrejurări a ajuns în circulațiunea de credit. Notez deja aici că birourile mari și cu renume nu servesc informații despre persoane necomerciale și această împrejurare o și fac cunoscută între condițiile de abonament. Și anume iată pentru ce. O informație despre o persoană necomercială se cere numai incidental de vreun abonent, care cine știe prin ce întâmplare a ajuns în legătură cu ea și nu e nici un prospect, ca despre aceeaș persoană să mai vină și alte cereri, pe când o firmă comercială are totdeauna mai multe legături de credit, prin urmare și informația despre ea este reclamată de mai mulți abonenți. Spesele de procurare sunt însă pentru ambele egale, ba de multeori informații despre persoane necomerciale costă mai mult decât cea despre firme comerciale.

Corespondenții, și-i angajează fiecare birou sau pe cale de corespondență sau prin un agent voiajor pentru organizare. Ei sunt comercianți, funcționari de bănci, institute de credit, și acolo, unde nu se găsește o altă persoană, notarul comunal. Taxele ce se acordă corespondenților, variază după singuraticile birouri și după învoiala cu corespondenții, între 40 și 70 fileri de informație, va să zică fiecare informație costă pe birou efectiv 70 fileri — 1 coroană, scotind în această sumă numai taxa corespondentului și porto. Dupăcum se poate vedea deci profitul la singuraticile afaceri este foarte mic. Se poate socoti în mediu, ca spese ce le-ar avea biroul, 80 de fileri de informație, iar ca preț de vânzare Cor. 1'40. Ar rezultă astfel o diferență de 60 fileri pentru acoperirea regiei și speselor funcționarilor, ceea ce de sigur ar fi prea puțin, dacă fiecare informație, ce o servește unui abonent, ar fi silit să o procure dela corespondent. Dupăcum am arătat însă mai sus, informațiile despre una și aceeaș firmă comercială, se reclamă în acelaș timp de mai mulți abonați, astfel, că biroul incassează taxa pentru ea de mai multeori și supoartă cheltuielile de procurare numai odată.

Din aceste cauze tinde fiecare birou să acvireze cât mai mulți abonenți, deoarece prin aceasta își potențează numai șansele de profit. Pentruca să poți acvira cât mai mulți abonenți, se cere însă ca biroul respectiv să aibă în prima linie un teren de operație, cât se poate de extins, înțeleg, să se oblige, că servește informații de pe un teritor cât se poate de mare. De informațiuni au lipsă în prima linie fabrici și firme mari engrosiste, cari au afaceri extinse. Fabricile mari textile din Austria și Boemia, precum și engrosiștii mari din centrele comerciale ale monarhiei lucrează cu firme din întreaga monarhie. Au în serviciul lor agenți voiajori, cari străbat astfel ță-

rile în lung și în lat și acvirează comande. Dacă o astfel de firmă caută legături cu un birou de informații, atunci desigur va intra în conexiune cu un astfel de birou, care îi poate oferi servicii de pe întreg teritorul de operațiune. Deaceea cele mai multe birouri au un teritor cât se poate de extins. Ele toate își au sediul în capitală și garantează informațiile cel puțin de pe întreg teritorul patriei noastre. Cele mai mari și mai cu renume însă pentru taxele sus amintite își servesc informații din întreagă Europa meridională, (Austro-Ungaria, Germania și Elveția) și pe lângă anumite suprataxe de pe întreg continentul, ba unele chiar din întreaga lume.

Trecând la împrejurările noastre să vedem acum întrucât intrunim noi condițiunile pentru a putea organiza un birou de informațiuni. Să analizăm mai întâiu cele două elemente principale:

1. Corespondenții, adică aceia, cari ne-ar face servicii, dându-ne informațiile, de cari avem lipsă.
2. Abonenții sau clienții, adică aceia, cari pe orice cale ar reflectă la serviciile noastre.

Corespondenți, cred, am putea afla, așa că vom putea servi informații tot așa de bune, ca oricare alt birou din patrie. Considerând scopul, care a îndemnat «Solidaritatea» să inițieze acest birou, adică intențiunea de a plasa în lumea comercială și financiară informațiuni exacte despre institutele și firmele noastre comerciale și a potența astfel încrederea acestor cercuri față de noi, nu ne îndoim că toate institutele noastre vor fi gata a ne face servicii și a se angaja ca corespondenți; tot astfel cred, că singuraticii funcționari ai băncilor noastre încă ne vor putea și de fapt se vor angaja să ne facă servicii, asemenea preoții și învățătorii noștri și în fine mulțimea de agenți comunali ai «Băncii Generale de Asigurare».

O obiecțiune ar fi poate de făcut în privința corectității și punctualității cu care am fi serviți. Anume pentruca un birou de informațiuni să poată satisface regulat și cu succes cererile abonenților săi, este de lipsă ca corespondenții să fie de o corectitate și punctualitate exemplară. Orice epistolă nerezolvată de corespondenți în cel mult 48 de ceasuri, pune pe birou în poziția de a nu putea satisface la vreme angajamentele față de clientela sa și-l aduce în pericolul de a o perde. Ori, la noi oamenii, cari ar fi destinați să ne facă aceste servicii, nu se disting tocmai prin o punctualitate exemplară și mijloacele, cu cari i-am putea împiutenă, ne lipsesc cu desăvârșire, căci neînsemnatele taxe cu cari am putea remunera serviciile corespondenților noștri, între împrejurările noastre, sunt absolut ignorabile. Am avut ocaziune să văd oameni denegând servicii mult mai ușoare, din cari ar fi putut avea beneficii mult mai însemnate. Cu toate acestea, cred, că cu ajutorul instituțiilor și oamenilor, de cari dispunem, vom putea servi informații aproape tot așa de bine ca oricare din birourile de informațiune existente.

Cu totul altcum stă lucrul referitor la clientela proiectatului birou. Cine are la noi trebuință de in-

formații? Pornind prin analogie dela străini, ar trebui să răspundem: comercianții noștri mari, fabricile și băncile. Comercianți mari însă avem abia doi sau trei, fabrici nu avem de fel, iar băncile sunt obișnuite a-și procura fiecare în cercul său informațiunile direct, deoarece în acest mod și le pot procura de multeori mai avantajos decum le-ar putea servi un birou central. Rămânem deci avizați în această privință aproape exclusiv la clientela străină, care cred, că e greu de acvitat. Si anume iată pentruce. Teritoriul de pe care putem servi noi informații este pentru comerțul din țara noastră destul de îngust. Dacă vom încerca să plasăm abonamente între condițiunile de abonament, va trebui negreșit să fixăm marginile acestui teritor, căci la dincontră am putea ajunge în poziția să căpătăm cereri despre firme din Croația sau Ungaria de Nord, cereri, pe care n'am fi în stare să le satisfacem. Afară de aceea, plasarea de abonamente fiind posibilă numai prin agenți voiajori, este foarte costisitoare. O clientelă, pe care avem oarecare șanse de a o câștiga, sunt băncile mari de reescont din capitale, cari au lipsă de informațiuni cu privire la materialul românesc din portofoliul lor.

Purtând acest material în cea mai mare parte iscălituri de persoane necomerciale, aceste bănci și-au aflat până acum numai cu mare greutate informatori, astfel, că înființarea biroului nostru, pentru ele trebuie să fie binevenită.

Deci în ce privește biroul de informații, din cauza greutăților mai sus înșirate, nu vom putea lucra după șablonul birourilor mari prin abonamente, ci va trebui să ne mărginim la aceea, că-l vom aduce la cunoștința acelor firme și persoane, despre care presupunem, că le interesează, așteptând să ne comunice ordinele și încredințările lor. Eventualul rezultat nu se poate prevedea cu siguranță, ci rămâne a fi probate de încercările factice. O rentabilitate mulțumitoare însă este în tot cazul greu de inchipuit.

II.

Trecând după acestea la punctul al doilea din program, îmi iau voie a raportă, că dintre celelalte ramuri de activitate în decursul călătoriei de studiu, ce am întreprins-o, m'am mai interesat de **comerțul cu mașini și instrumente economice și de comerțul de cereale**.

Am vizitat în prima linie magazinul de mașini și motoare al Firmei Dénes B. & Comp., unde mi-s'a explicat, atâta cât s'a putut în scurtul restimp, cât mi-a stat la dispoziție, particularitățile acestui comerț. Am mai vizitat și firmele: Hofherr, Schrantz, Klayton & Shutleworth, Kühne & Társa și Umrath & Comp, cu cari am încercat să inițiez oarecari legături. Cele două firme dintâi, mi-au declarat, că având reprezentanți în ținutul, în care voim să lucrăm, deocamdată nu pot să-i abandoneze. Firma Umrath & Comp. s'a arătat însă gata a ne da re-

prezentanța generală a fabricatelor sale. Dela un funcționar al acestei firme, om care lucrează de mai mulți ani în această ramură de comerț, am primit un proiect, referitor la înființarea unui magazin de mașini agricole, cu expoziție permanentă în Arad sau Timișoara, care proiect Vi-1 și prezint în legătură cu acest raport. O astfel de afacere are, dupăcum arată proiectul, un budget anual de 80,000 Cor., va să zică întrece cu mult suma mijloacelor, ce stau la dispoziția biroului nostru pentru toate agendele sale. Din acest motiv deocamdată nici nu ne putem cuteta la realizarea acestui proiect.

Cu mijloacele de cari dispune biroul nostru, tot ce s'ar putea face pe acest teren, este, să luăm reprezentanța uneia sau mai multor fabrici de mașini și instrumente agricole, și să ne mărginim la mijlocirea comandelor în schimbul unei provizii, lăsând toată cealaltă parte a afacerii în sarcina respectivei fabrici. E adevărat, că în acest caz toată activitatea noastră ar fi redusă la rolul unui agent și am ajunge să concurăm cu mulțimea cea mare de agenți, cari băjbăe azi în toate părțile, dar deocamdată fără mijloace materiale suficiente altceva nu se poate. Și e tot așa de adevărat, că în acest mod va fi neasămănat mai greu să încheiem afaceri, decât dacă am țineă magazin, deoarece țaranii cumpără foarte greu un lucru, pe care nu l-au văzut, numai așa după vorbă, sau după chip. Incercări de a plasa mașini agricole în acest mod s'au mai făcut și la noi, dar nu au prea dat rezultat.

Pentru **comerțul de cereale și semințe**¹ am cerut intrare la mai multe firme din Budapesta, unde am întâmpinat însă mari greutăți. Cu mare greutate am pătruns în fine la firma Krisshaber & Schlesinger, unde șeful firmei, în speranța legăturilor viitoare, mi-a dat toate deslușirile, cari a crezut, că-mi vor fi de folos. Deoarece firma amintită este însă o firmă mare, care lucrează numai cu comercianți, am înțeles imediat, că pentru referințele noastre puțin pot învăța la ea. Aveam lipsă de o afacere, care se ocupă cu comerțul de cereale în legătură cu agricultorii mici și în acest scop mi-s'a recomandat *Centrala însoțirilor economice din Austria-de-jos* (Allgemeiner Verband landwirtschaftlicher Genossenschaften in Österreich) cu reședința în Viena.

La această întreprindere am avut apoi ocaziunea să văd *organizarea valorizării de cereale și produse agricole și comerțul cu articoli pentru trebuințele economiei de câmp în legătură cu economii mici*. Vă voi descrie și D-vastră această organizație pentruca să vă puteți face o idee despre ea și despre ce s'ar putea face și la noi pe acest teren.

Intreagă provincia este organizată în însoțiri economice de valorizare și producțiune (Lagerhaus-

¹ Atât pentru mijlocirea de mașini agricole, cât și de produse de tot felul aș fi putut face bună practică la «Magyar gazdák országos szövetkezete» în Budapesta, dar pe lângă toate stăruințele însemnate ce s'au pus, n'am fost admis.

genossenschaften), cuprinzând fiecare tovărășie membrii din 20—30 de comune. Tovărășia este întemeiată cu cvote de 10, 20 sau 50 de coroane și cu o responsabilitate de 20—30 ori cvotele subscrise. Sediul se află de regulă în comune mai mari sau în mici orașele, localități în care se concentrează circulațiunea comercială a ținutului și unde se țin de regulă și târgurile de săptămână. Însoțirile au toate magazine mari, moderne, cu o capacitate de 100—150 de vagoane, asortate cu cele mai nouă mașini de vânturat și curățit.

Toate însoțirile au fost înființate între anii 1896 și 1900 sub egida unui puternic institut de credit, anume a *Cassei Centrale a Băncilor sătești, sistem Raiffeisen din Austria-de-jos, cu reședința în Viena și sub protectoratul ministrului de agricultură al provinciei*. Scopul original a fost să se ajute prin ele valorizarea produselor micilor agricultori, vânzându-le în comisiune. Deoarece însă a fost foarte greu chiar și acolo, unde țărani sunt neasemănat mai culti ca la noi, să-i dedeie la afaceri în comisiune, *însoțirile au fost silite să lucreze prompt*, adică să cumpere produsele dela membri și să le valorizeze pe socoteală proprie și au intrat astfel în rândul comercianților de cereale, concurând cu negustorii de până atunci. La început a mers greu, dar magazinele mulțumindu-se cu profiturile cele mai mici posibile și fiind ajutate în timpurile grele cu subvenții de guvernul provincial au eșit biruitoare din lupta de concurență. Astăzi există în Austria-de-jos 22 magazine cu o circulație anuală de cca 6000 vagoane de cereale. Pe lângă valorizarea de cereale se mai ocupă ele și cu cumpărarea în comun a tot felul de articoli trebuincioși la economia de câmp și anume: semințe, gunoieri artificiale, țărțe, melasă și diferite făini speciale pentru îngrășarea vitelor și și în acești articoli încă ajung în total o circulațiune de 4000 de vagoane la an.

Cele 22 de magazine sunt organizate într-o *Centrală* cu reședința în Viena, *care mijlocește exclusiv atât vânzarea cât și cumpărarea*. Pentru valorizarea de cereale încheie afaceri la bursă și se angajează la liferări pentru miliție, iar în ce privește cumpărarea de articoli și fabricate, având asigurată o consumațiune atât de mare, obține avantajii foarte mari atât la prețuri, cât și în calitate. Din profiturile, ce se realizează se acopere atât regia singuraticelor magazine, *cât și a Centralei, la a cărei susținere contribuie singuraticile magazine cu anumită cvotă din circulația anuală și cu 2 Coroane dela fiecare vagon*, ce-l valorizează prin Centrală. Afară de acestea *Centrala mai are o subvenție* dela guvernul provincial de 8—10,000 Coroane anual.

Pentru finanțare, atât singuraticile magazine, cât și Centrala au credit deschis la Centrala Băncilor sătești sistem Raiffeisen, care sprijinește și patronează întreagă afacerea. Principiile conducătoare sunt *administrație ieftină și credit ieftin*. M'am con-

vins, că întreprinderi cu circulație de 6—700,000 Coroane anual aveau o regie personală minimă 4—5000 Coroane, iar în ce privește creditul, având numita casă de păstrare mare abundență de capitaluri, li-l pune la dispoziție chiar și în cele mai grele timpuri cu $5\frac{1}{2}\%$ — 6% , iar în timpuri normale cu $4\frac{1}{2}\%$ — 5% . Astfel e organizată valorizarea produselor agricole în Austria-de-jos și în toate țările mai culte din imperiul Austriac și după cât sunt informat în toate statele mai avansate din lume.

Prin urmare, dacă cândva ar fi să se facă ceva în această privință și la noi, aceasta este singura bază posibilă, pe care se poate porni o acțiune și deoarece *aceste afaceri nu se pot nici măcar închipui fără credite ieftine* și în condițiuni avantajoase, cred, că o astfel de acțiune se poate porni numai dela institutele noastre mai mari. Organizația producției și a valorizării produselor poporului nostru, și în legătură cu aceasta și a comerțului rural cu articoli de consumațiune, (după modelul soc. «Hangya» din Bpesta de pildă) o cred deci posibilă numai prin însoțiri întemeiate sub egida și cu cel mai larg sprijin din partea institutelor noastre mai puternice.

Este o problemă foarte grea aceasta, deoarece nu se poate iniția absolut nimic înainte de a cunoaște amănunțit toate referințele economice de producțiune și consumațiune ale singuraticelor ținuturi. Astfel ea nu se poate rezolvă decât cu ajutorul oamenilor cunoscători ai relațiilor locale; are lipsă în acelaș timp de un organ central, și desigur mai mult ca de orișice de sprijinul cel mai larg al institutelor noastre de credit, cum am zis mai sus.

Ce privește biroul nostru de comisuni, eu, după cât îmi pot face azi idee, nu prea pot legă de afacerile de cereale speranțe deosebite și anume iată de ce. Mijlocirea de cumpărări și vânzări de cereale se face în mare; cantitatea cea mai mică este un vagon. Singuraticii noștri producători însă nu produc cantități atât de mari, încât intermedierea să fie cât de cât mai ușoară, iar negustorii de cereale avem puțini, și aceia, pe cari îi avem, presupun, că își înțeleg meseria și nu au lipsă de intermediator. Prin urmare ca să se poată mijloci aceste afaceri ar trebui organizate satele noastre, așa ca să avem pretutindena organe agile și pricepute și bani la dispoziție.

Motivele cari cred, că V-au îndemnat pe D-v. să luați în programul biroului proiectat mijlocirea de cumpărări și vânzări de cereale, produse și de articoli necesari la agricultură, cred, că a fost intențiunea de a emancipa poporul nostru agricultor de exploatarea străinilor și de a reține pentru noi, dar în prima linie pentru însași țărănimea noastră, profiturile acestor rami de afaceri. Exploatarea micilor agricultori în diferitelor daraveri comerciale atât la cumpărări, cât și la vânzări este un fapt general, care se întâmplă preste tot, chiar și în statele culte, unde nu sunt create instituțiuni pentru ajutorarea și apărarea țaranului. Ea este însă cu atât mai intensivă la noi,

unde pe lângă cauzele generale cari au valoare pentru micii agricultori din toată lumea, obvin și cauze speciale. Țăranul nostru, după ce cu multă trudă a ajuns să-și vadă adunat rodul ostenețelor sale, toamna după seceriș, având lipsă ardentă de parale, pentru împăcarea multelor năcazuri, ce i-s'au grămădit de toate părțile, e silit să-și vândă produsele într-o vreme, când n'au nici un preț, deoarece nu e în stare să aștepte o conjunctură mai favorabilă. Și cumpărătorii cine sunt? Aproape exclusiv ovrei. Aceștia folosindu-se de starea strâmtorată a țăranului, îi cumpără produsele pe prețuri de nimic, de mulțori arvunindu-le de pe câmp, așa că aproape întreagă producțiunea agricolă a poporului nostru în valoare de milioane și care este aproape singura noastră producțiune națională, se valorizează exclusiv prin străini. Lucrul apare însă în colori și mai negre, când vom constata, că mii de vagoane de cereale și în special de cucuruz, cumpărate de ovrei în modul mai sus descris dela țărani noștri din ținuturile cu producțiune mai mare, după ce au trecut prin mâna a doi sau trei intermediatori tot ovrei, se desfac pe prețuri pipărate în ținuturile muntoase, unde nu e producțiune. Marii comercianți de cereale, ovrei din Budapesta și din unele centre ale Ardealului, au o adevărată armată de practicanți plasați în diferitele ținuturi, parte pentru a le face cumpărături, parte pentru a vinde la consumenți. Cu banii primiți dela firmele mari de cereale din Budapesta, cumpără negustorașii ovrei din orașele și satele bănațene producțiunea țăranului nostru din Bănat. Engrosistul din Budapesta folosește cantitatea cumpărată o anumită vreme ca bază a operațiunilor de termin la bursă și la vreme potrivită o vinde tot prin negustorași ovrei la consumătorii Români din părțile mai puțin productive ale Ardealului. Tot asemenea se întâmplă cu producțiunea ținuturilor mai fertile din Ardeal. O cumpără ovreii și o vând tot ei și în cea mai mare parte tot la Români. Vă veți întrebă cari sunt mijloacele, cu ajutorul cărora pot face acest lucru? Răspunsul este: cumpără cu bani gata, ba de mulțori anticipează bani cu luni înainte de a fi produsele adunate și vând pe credit la consumători. Micii negustorași ovrei, răspândiți cu deosebire în ținuturile mai puțin fertile, cari poartă negustoria în legătură cu crășmă, cunosc bine pe oameni și creditează, știind, că de pierdut nu pot pierde, în schimb însă stabilesc prețul la cât le convine lor și astfel se îmbogățesc în câțiva ani.

Încercări cu desfaceri de cereale, cu deosebire de cucuruz s'au făcut și la noi, și unele dintre ele, cari au fost conduse cu pricepere și au avut și capitale suficiente la dispoziție, au și reușit.

Dacă deci «Solidaritatea» voiește să se apuce de sanarea acestor rele, aceasta o poate face, numai prin o acțiune cooperativă, generală, disciplinată și organizată. Puterea oricărei organizații cooperative, dar cu deosebire a cooperativelor de cumpărare și

vânzare, stă în centralizare. O singură cooperativă de cumpărare și vânzare, stând izolată, nu poate oferi membrilor ei mari avantagii, față de singuraticii comercianți și astfel numai cu mare greutate poate susține concurența; 50 sau 100... de cooperative însă, unite într-o centrală, prin cantitățile mari de mărfuri, ce le concentrează într-o mână, poate obține pentru membrii lor avantagii însemnate.

Înainte de a se apuca însă de-o astfel de acțiune, «Solidaritatea» trebuie să-și dea bine seama de toate greutatețile ce le-ar întâmpină și cumpănindu-și bine puterile, să constate, dacă este în stare să rezolve această problemă. La o astfel de acțiune, se cere în prima linie capital, mult mai mult capital, decât s'ar crede. Nu înțeleg sume, cari s'ar consumă cu organizarea și înființarea singuraticelor cooperative, ci capitalul necesar pentru a se alimenta cu credit singuraticelor cooperative. O cooperativă de valorizare, care ar avea o circulație numai de 200 de vagoane de cereale la an, ceea ce e necesar ca minim de circulație, ar avea lipsă de un credit de 100—120,000 cor. Întrucât însă s'ar lucra solid și presupunând, că am putea deda oamenii noștri la afacerile în comisiune, acest credit ar fi foarte sigur, fiind garantat în prima linie cu produsele înmagazinate și în a doua linie prin responsabilitatea membrilor.

În străinătate, unde și creditul țărănesc este organizat tot pe baze cooperative, și unde cooperativele de credit au mare abundență de capitauri, acestea alimentează cu credit pe cele de mărturi. Astfel, Cassa Centrală a Băncilor sătești din Austria-de-jos a pus la dispoziția cooperativelor de valorizare în anul 1911 suma de peste 6 milioane de coroane. La noi capital cooperativ nu avem și în urma referințelor noastre economice speciale nici nu este speranță să ne putem forma vreodată, chiar dacă acțiunea pentru cooperative de credit ar avea sprijinul tuturor factorilor competenți. Rămân deci, ca singur izvor de capital și credit băncile noastre și și dintre acestea nu toate, ci numai 5 sau 6, cel mult 10 mai mari, căci celelalte reprezintă o prea slabă putere financiară, trăind mai mult prin sprijinul și bunăvoința institutelor noastre mai mari.

Cele 6—10 institute mai mari, ar trebui deci să creeze mijloacele de credit pentru o organizație cooperativă de valorizare și consumațiune la noi, sau concentrând spre acest scop un capital mai mare, în mâna unuia din institutele noastre mai mari, sau fondând un institut separat. Acest capital, deja în primii doi-trei ani ar trebui să se urce la suma de 2—3.000,000 Coroane, ceea ce de prezent și în timp apropiat va fi greu de închipuit. În tot cazul Onor. Direcțiune a »Solidarității« este mai competentă decât mine în judecarea acestei chestiuni.

Creditul, ce ar fi să se pună la dispoziția singuraticelor cooperative, ar trebui să fie deschis, prin urmare, nu s'ar putea reescontă, decât pe bază de acceptate proprii, de-ale singuraticelor cooperative și

nu se știe cum ar fi primite în piața financiară astfel de cambii. Institutul, care finanțează organizația cooperativă, pe care am studiat-o eu, n'avea în general lipsă de reescont, având capitaluri enorme din depunerile băncilor sătești. Mai departe ar trebui acest credit să fie mai ieftin decât creditul obicinuît astăzi la noi. N'ar fi permisă să treacă în timpuri normale preste 6%, iar în timpuri cât de critice peste 7%, pentru că în alt chip dobânzile consumă tot profitul dela mărfuri. La afacerile de mărfuri, lucrurile merg altcum decât la cele de credit. Un client, care este odată angajat la o bancă, în cazul, când banca îi ridică procentul, vrând nevrând trebuie să plătească, deoarece e foarte grea trecerea la alt institut, cu deosebire în timpurile, când relațiile de credit sunt mai încordate. Dacă însă o cooperativă în urma faptului, că institutul, care o finanțează i-a ridicat procentul e silită să ridice prețurile în mod însemnat, eventual să reducă prețurile la articolii, pe cari îi preia spre valorizare, va fi imediat părăsită de proprii membri, cari vor cumpăra sau vinde acolo unde le este mai avantajos. După cât am fost informat, comerțul pe bază cooperativă, nu suportă la credite la nici un caz un procent mai urcat de 8%.

În al doilea rând ar trebui să analizăm mijloacele, ce ar stă la dispoziția «Solidarității» pentru organizarea unei acțiuni cooperative generale. Organizațiile cooperative sistematice s'au făcut și se fac peste tot prin birouri centrale. Acestea însă nu sunt suficiente, ci la astfel de acțiuni e de lipsă concursul tuturor factorilor, cari au oarecare legătură cu viața economică a statelor. În străinătate, unde acțiunea cooperativă a fost și este și astăzi patronată de stat, au conlucrat mult la organizare, organele administrative și acestea cunoscând foarte bine singuraticile ținuturi și fiind conduse și disciplinate din centru, au făcut servicii însemnate în cea mai mare parte în mod gratuit. Afară de aceea și-au dat concursul preoții și învățătorii, cari încă sunt funcționari de stat și stau sub disciplina guvernului.

La noi pentru o acțiune de organizare rămânem avizați aproape exclusiv la preoți și învățători. Administrația nu ne va fi de ajutor și ne vor fi contrari toți aceia, pe cari realizarea unei astfel de organizații i-ar lovi în interesele lor: negustorii oarei, și poate, chiar și unii negustori de-ai noștri de prin sate. În schimb însă ne-ar putea da sprijin însemnat băncile noastre. Se cere însă însuflețire și abnegațiune din partea tuturor acelor, cari iau parte la o astfel de acțiune și nu vânarea de interese și avantagii personale, deoarece cooperativele pot asigura avantajii însemnate pentru membrii lor, dar nu pot realiza pentru nimeni poziții bine plătite, fără multă muncă. Ce privește conducătorii singuraticelor cooperative, notez, că ne lipsesc aproape total oamenii cu cunoștințe speciale în aceste ramuri de activitate. Aceștia s'ar putea însă înlocui cu oameni de încredere, cinstiți și cu oarecare avere, cărora să li-se poată încrede în

liniște magazinele, a căror controlă e mai grea, decât a valorilor unui institut de credit, și cari să se mulțamească cu o remunerație mai modestă. Aceștia, cred, s'ar putea recruta dintre țărani noștri mai deștepți, cu cunoștința de carte, iar cu lucrările de contabilitate s'ar putea conrede învățătorul, sau în localitățile unde avem bănci, toată finanțarea și contabilitatea s'ar putea face prin banca respectivă.

După cât se vede din expunerile de mai sus, greutățile, cari stau în calea unei organizații cooperative a producțiunii și consumațiunii noastre sunt mari și de multe feluri; nu sunt însă neînvingibile. Condiția primordială este asigurarea creditului în condiții ușoare. D-voastră care cunoașteți mai bine decât mine puterile financiare ale institutelor noastre, veți putea cumpăni mai ușor, dacă e posibilă sau nu la noi o astfel de organizare.

Am stăruit în cele de mai sus mai pe larg asupra ramilor de afaceri luați în program sub punctul întâiu și al doilea, adică mijlocirea de informațiuni, comerțul cu mașini agricole și mijlocirea de cumpărări și vânzări de cereale și articoli necesari la economia de câmp. Am făcut-o aceasta pe deoparte din cauză, că eu am considerat aceste afaceri ca principali rami de operație ai biroului proiectat. Pe de altă parte, fiindcă în decursul călătoriei de studiu, ce am întreprins-o, tot timpul mi-l-am dedicat exclusiv studierii lor. Nu pot avea pretensiunea, ca în decursul celor două luni, cât am făcut praxă în aceste afaceri să le fi aprofundat în mod perfect. Astfel de lucruri, nu se pot învăța în decurs de câteva săptămâni, ci pretind muncă de ani de zile. M'am străduit însă și cred, că mi-a succedat, să-mi câștig o orientare clară în toate aceste afaceri și astfel am speranța că punctele de vedere fixate în expunerile de mai sus sunt aproape de adevăr.

III.

Ar rămâne să spun câteva cuvinte și despre celelalte afaceri, luate în program, afaceri, în cari nici eu nu am avut ocaziune să fac studii speciale, prin urmare pot vorbi despre ele numai pe baza experiențelor generale de viață și de afaceri, ce mi le-am câștigat în decursul practicei mele de funcționar de bancă. Între aceste afaceri trebuie să mă ocup în prima linie de mijlocirea de cumpărări de mărfuri pentru comercianți și de materii prime pentru meseriași. Această parte din program atinge o chestiune de mare importanță, anume **chestiunea comerțului rural** cu articol de consumațiune. În decursul călătoriei mele de studiu, am avut intențiunea să mă ocup și de această chestiune și spre acest scop am cerut înțrare la Centrala însoțirilor de consum din patria noastră, la «Hangya» din Budapesta, dar cu toate că în urma legăturilor d-lui secretar al «Solidarității» am avut recomandații la persoane de mare influință, totuș nu am fost admis.

Dealtcum nu e greu să constatăm că mijlocirea la aprovizionarea comercianților mici astăzi e greu a se

face prin noi. Fiecare fabricant sau engrossist își are mijlocitorul său propriu, agentul voiajor, pe care-l trimite să adune comande și aceștia ajung până în cele mai depărtate sate și oferă mărfurile fiecărui neguțator, care posedă garanția necesară.

Ceeace ar fi bine să se facă la noi pe acest teren, ar fi să înmulțim numărul comercianților de pe sate prin mijloacele cele mai corespunșătoare timpului nostru și un magazin central, din care să se aprovizioneze negustorii noștri, reținând astfel pentru noi profitetele, ce le au neguțatorii mari, pe urma comercianților din satele noastre. O astfel de întreprindere însă, pentruca să poată cumpăra cu bani gata și vinde pe termin la micii neguțatori, cere capitaluri însemnate și astfel realizarea ei încă rămâne o problemă pentru viitor.

IV.

Celelalte agende ale biroului, înșirate în punctele 3, 4, 5 și 6, ale programului s'ar putea concentra toate sub punct 6, anume **publicarea unei foi speciale de informațiuni**, ca supliment la «Revista Economică», sau întrucât ar fi de lipsă independent. În această foaie s'ar publică oferte și anunțuri referitoare la tot felul de cumpărări și vânzări de obiecte mobile și imobile etc. Paginile ei ar fi un fel de loc de întâlnire al ofertei cu cererea. S'ar publică realitățile de vânzare, precum și eventualii cumpărători de realități și cei cari caută astfel de realități de luat în arândă, drepturi, regalii și altele. Redacția foii ar ține în evidență, întrucât i-s'ar anunța, eventuale brațe de muncă, precum și pe aceia, cari au lipsă de muncitori și peste tot ar mijloci plasarea de puteri de muncă. Ar recomanda specialiști pentru expertize și pricepători în chestii de contabilitate și de socoteli, anchete, etc.

Rezervându-mi ca în caz de lipsă să Vă dau și alte deslușiri ce mi-ați mai cere, semnez cu toată stima.

Sibiiu, la 15 Martie 1914.

Petru Manole m. p.

Starea agricolă a României.*

Conform buletinului lunar al Observatorului astronomic și metereologic, starea agricolă a României la sfârșitul lunii Maiu st. n. a fost următoarea :

Ploile dese și pe alocuri foarte abundente din cursul decadei a doua a acestei luni au fost în general folositoare vegetațiunii și semănăturilor; totuș seceta, timpul variabil și rece din prima decadă au produs mult rău grâului de toamnă favorizând aparițiunea ruginii aproape în întreaga țară, iar pomii și viile suferind, cu deosebire în Moldova, de înghețul și bruma dela 4 la 7 Maiu.

Starea agricolă s'a îndreptat pretutindeni în urma ploilor căzute.

* La sfârșitul lunii Maiu 1914 st. n.

Lucrările agricole întrerupte din cauza secetei dela început și apoi de ploile prea dese și inundațiunile din a doua decadă, s'au reinceput și continuat cu cea mai mare activitate în ultima decadă când timpul a fost mai uscat și cald.

Ploile abundente, cari au început din nou să cadă aproape zilnic dela sfârșitul lunii Maiu, adică (dela 31 Maiu la 4 Iunie și dela 7 la 13 Iunie st. n.), au devenit iarăși păgubitoare, așa că atât semănăturile, cât și toate lucrările agricole sunt întrerupte sau sufăr acum din cauza prea multei umezeli.

Semănăturile de grâu, secară și orz de toamnă se prezintau frumoase la sfârșitul lunii Maiu și bine dezvoltate având paiul viguros; la multe din cele semănate mai de timpuriu le-a dat spicul în ultima decadă și chiar a înflorit la sfârșitul lunii; pretutindeni, însă, îndeosebi grâul, avea multă rugină sau eră mănăt din cauza răcelilor și a multei umezeli; aceasta va produce negreșit o reducere însemnată a cantității și chiar a calității lor.

S'a terminat plivitul de buruieni și secerișul cerealelor.

Semănăturile de primăvară ca: orz, ovăs, leguminoase, sfecele, cartofi, nutrețuri (meiu, sorg, paring, etc.) și cu deosebire porumbul erau excepțional de frumoase ca vigoare și creștere; nici nu se cunoșteau că suferiseră de seceta din Aprilie și dela începutul lunii Maiu. Orzul și ovăsul, promit o recoltă frumoasă de tot. În unele părți din Ialomița și din Dobrogea, unde a plouat puțin și mai rar, încă se simțea lipsă de ploaie la finele lunii, iar semănăturile au progresat puțin.

Porumbul și alte plante s'au continuat a se semăna și în prima jumătate a lunii, ele răsărind repede în urma ploilor din a doua decadă; porumbul pus mai de timpuriu a început să se prășiască și să i-se completeze lipsurile încă din ultima decadă. Parte din porumbul, care din cauza pământului prea uscat și a arăturilor bolovănoase n'a răsărit bine, a fost înțors și semănat din nou.

Sfecele, cartofii, mazărea, fasolea, etc., se prezintă frumoase și s'au prășit pentru prima oară, iar mazărea a început se înflorească la finele lunii.

Secerișul rapiței a început cătră sfârșitul lunii, având o producție mică.

Fânețele s'au îmbunătățit mult în urma ploilor căzute, având iarba mare și deasă; unele s'au cosit cu deosebire, însă, luțerna și trifoiul.

Pășunile și izlazurile pentru vite au deasemenea iarbă îndestulătoare pretutindeni, numai acele din Ialomița și Dobrogea începuseră a se uscă din cauza lipsei de ploi mai abundente și a secetei mai îndelungate.

Tutunul a început să se planteze pretutindeni în ultima decadă; asemenea și sădirea zarzavaturilor.

Viile se prezintau foarte bine la sfârșitul lunii și aveau mult rod; pretutindeni ele s'au prășit și tratat în contra boalelor criptogamice și insectelor. Bruma și înghețul din prima decadă a produs stricăciuni mari viilor din partea centrală și de sus a Moldovei cu deosebire celor de pe văi sau șesuri; în celelalte părți au suferit mai puțin și numai lăstarii mai apropiați de pământ.

Pomii fructiferi au pierdut mult din rod din cauza răceleii și a brumei; totuș în general se prezintă bine, iar în unele regiuni sunt încă cantități mari de fructe. În Moldova (judetele Bacău, Neamț și Roman) în di-

minețile de 4 și 5 Maiu, când apa a înghețat în vasele expuse afară și prin micile băltoace, pe o grosime de 2 la 3 milimetri, au degerat lăstarii viței, nucilor și duzilor din locurile dosnice sau joase. Cireșele timpurii începuseră a se coace la sfârșitul lunii.

Cărăbușii au continuat să facă mult rău la pomii și chiar viile de prin districtele R.-Sărat, Tecuci, Bacău și alte regiuni.

În județul Buzău (la Glodeanu Siliștea) s'au ivit în ultima decadă niște viermi negricioși bătând în galben și de un centimetru lungime, cari au distrus frunzele și chiar fructele merilor; au atacat chiar și lăptăna.

Vitele din unele regiuni ale Moldovei au suferit de febra aftoasă și mulți viței au murit.

Școala comercială superioară rom. din Brașov.

— Aviz pentru anul viitor. —

Anul școlar 1914/1915 se va începe la 1-a Septembrie v. 1914. Înscrierile se fac de Direcțiune în zilele de 1, 2 și 3 Septembrie v. 1914.

Pentru a se împiedeca o aglomerare prea mare de elevi în clasa I-a comercială și a se putea face o selecțiune mai bună a lor, conferența a adus următoarea hotărâre:

1. Prenotările pentru înscriere în clasa I. comercială să se facă în fiecare an prin cerere în scris până în 15 August st. v. la Direcțiune.

2. Lista celor prenotați să se pertracteze în conferența de începere a anului școlar, în care se va decide eventuala primire sau respingere.

3. Sub nici o împrejurare să nu se primească în clasa I. comercială un număr mai mare de elevi, decât cel admis de regulament, adică 40 de elevi.

4. Cei neînsinuați până la termenul fixat în punctul prim, precum și ceice nu vor prezenta la însinuare atestatele cuvenite, pot fi primiți la școală numai în cazuri de tot excepționale.

În clasa primă pot fi primiți numai acei elevi, cari au absolvat cu succes și pot produce atestat de trecere din clasa IV. gimnazială, reală sau civilă, dela o școală publică. La înscrierea tuturor se cere *atestat școlar și atestat de botez*.

Examenul supletorii și de emendare se vor ține în 1, 2 și 3 Septembrie v. 1914. Ceice vor întârziă atât dela acest examen, cât și dela înscriere, pot fi admiși numai dacă vor dovedi cu certificate demne de credință cauza întârzierii. Examenul de privațiști se vor ține în 6 Septembrie v. 1914. Aceștia au însă a se însinua în persoană la Direcțiune cel mult până în 1 Septembrie v. 1914.

Examenul de corigență de maturitate se va ține în zilele de 9 și 10 Septembrie v. 1914 la 7 ore dim. Examenul oral de maturitate de emendare se va ține în 13 Septembrie v. 1914 la 8 ore dimineața.

A) Didactru și taxe școlare.

§ 1. Fiecare elev primit la școala comercială superioară gr.-or. română plătește la înscriere o taxă de înscriere de K 10.

§ 2. Didactrul anual pentru fiecare clasă e de câte K 60 de elev.

§ 3. Fiecare elev plătește pentru fondul de pensiuine al profesorilor anual câte K 10.

§ 4. Pentru amortizarea edificiului școlar se plătesc anual câte K 26 taxă edilă din partea fiecărui elev

§ 5. Elevii de confesiuni străine decât cea greco-orientală și greco-catolică română, precum și cei din țări străine, plătesc taxele înșirate mai sus duple.

§ 6. La înscriere fiecare elev e dator a mai plăti următoarele taxe și competențe în sumă întregă:

a) K 3 pentru certificat școlar.

b) K 1 pentru biblioteca profesorală și școlară.

c) K 1 pentru anuarul școlii.

d) K 2 pentru societatea de lectură.

e) K 9 taxă de excursiuni și alte cheltueli școlare.

f) K 4 pentru mijloace de învățământ și mobilier.

g) K 3-50 taxă pentru baie.

h) 50 bani pentru locul de patinat.

Total K 120— și taxa de înscriere K 10.

Dela plățirea taxelor din punct 6 nu poate fi scutit nici un elev sub nici un titlu.

§ 7. Toate taxele se plătesc direct la Eforia școlară și Direcțiunea are dreptul a primi și înscrie în școală numai pe acei elevi, cari aduc bilet de îndreptățire la înscriere dela Eforia școlară.

§ 8. Scutirea de taxele înșirate în paragrafi precedenți o face Eforia școlară.

B. Taxe de examene.

§ 11. Examenul de primire și examenul de clasă sunt libere de taxă.

§ 12. La examenul de clasă private, de câte un singur obiect, se plătește o taxă de K 6 de fiecare obiect, care revine profesorului examinător din obiectul respectiv, plus taxa de K 14-30 pentru director și certificatul școlar.

§ 13. Privațiștii plătesc pentru fiecare examen de clasă toate taxele înșirate în acești paragrafi, plus taxa de examen de K 80 și taxa de certificat de K 2-30.

§ 14. La examenul de diferență nu se plătește didactru, ci o taxă de examen de K 1-20 și K 2-30 pentru testimoniu de clasă.

§ 15. Absolvenții școlii au a plăti deodată cu înaintarea cererii pentru examenul de maturitate o taxă de examen de K 20, taxă de testimoniu de maturitate K 6 și taxă pentru caiete de maturitate K 4.

La examenul de maturitate din câte unul sau două obiecte, precum și la repetirea examenului întreg, se plătește taxa de K 20 și caietele de K 4.

§ 16. Nimeni nu poate fi scutit de achitarea taxelor înșirate §§ 12, 13, 14, ci ele trebuiesc achitate complet deodată cu înaintarea cererii concesiunii de examen. La caz de respingere a cererii, taxele plătite se

restitue petentului. Dacă însă petentul nu se supune la examen la termenul fixat din orice cauză, pierde taxele plătite.

§ 18. Elevii de confesiuni străine decât cea greco-orientală și greco-catolică română, precum și cei din țări străine, plătesc taxele de examene duble.

C) Taxe de certificate școlare.

§ 19. Libere de taxe sunt numai conduitele semestrale și certificatele școlarelor ordinari dela finea anului.

§ 20. Oricare alte certificate sunt supuse la taxe și anume:

a) Certificat anual sau semestral de pe unul din cei 3 ani ultimi costă K 2, plus timbru 30 bani.

b) Certificat de frecvență, de moralitate etc. costă K 1, plus timbru 30 bani.

c) Extras de pe certificatul de maturitate costă K 5, plus timbru K 1.

d) Certificate speciale de altă natură costă K 5, plus timbru K 1.

§ 21. Dacă certificatul cerut e mai vechiu ca de pe cei trei ani din urmă, taxa se plătește îndoit.

§ 22. Toți ceilalți elevi, cari doresc să fie scutiți de didactru, vor înainta până cel mai târziu în 30 Septembrie v. pentru semestrul I și până cel mai târziu în 28 Februarie v. pentru semestrul II, direct la Eforia școlară, petițiuni speciale înzestrate cu atestat de paupertate, respective în caz de avere cu extras dela cartea funduară și cu testimoniul sau conduita școlară. Petițiunile înaintate după aceste termene nu se vor lua în considerare. Acei școlari, cari n'au din studii cel puțin nota „Bine“ și moralitatea „bună“, nu vor fi scutiți de didactru.

§ 23. Scutiri se pot face absolut numai dela plățirea didactrului școlar. Celelalte taxe sunt obligați să le plătească toți școlarii fără deosebire și dela plățirea aceloră nu poate fi nimenea dispensat sub nici o împrejurare.

§ 24. Didactrul și taxele școlare arătate se achită la cassa Eforiei școlare în chipul următor:

1. Până la 5 Septembrie v. toate taxele laterale; fără plățirea cel puțin a acestor taxe nici un elev nu va fi înscris.

2. Jumătate din suma didactrului se va plăti până cel mai târziu la 31 Decembrie v.

3. A doua jumătate a didactrului se va plăti până cel mai târziu la 31 Martie v.

Acei școlari, cari nu vor achita didactrul până la terminile arătate, vor fi îndepărtați din institut și despre această îndepărtare va fi încunoștințat părintele, tutorul sau îngrijitorul respectivului elev. Restanțe sau amânări de plată nu se admit.

*

Fiecare elev e dator a avea la începutul anului școlar toate cărțile necesare *nouă și în bună stare*, deoarece legile școlare opresc traficul de cărți și recvizite și folosirea de cărți vechi și necorăspunsătoare.

Cărțile vor purta viza institutului alături cu numele elevului.

Chipiul și uniforma proprie a școlii comerciale, fiecare elev e dator a și-le procura deja la intrarea în școală, fiind obligatorii pentru toți elevii. Pentru orice informațiuni mai detaliate părinții și tutorii școlarelor să se adreseze la Direcțiune.

REVISTA FINANCIARA.

Situațiunea.

Budapesta, 25 Iunie 1914.

Replătirile la *Banca Austro-Ungară* s'au mișcat în săptămâna a 3-a a l. c. între margini normale, dar au rămas înapoia așteptărilor. Cererile de numărare au fost în săptămâna aceasta ceva mai intensive, lipsind însă ofertele private și străine, aproape cu totul de pe piață, etalonul privat s'a urcat azi până la $3\frac{5}{8}\%$. — Cu considerare la sfârșitul semestrului și la cuponul din 1 Iulie reescontorii și băncile mari observă o mare rezervă. — Pe piața din Viena a ajuns în concurs cassa de bancă Plewa & Sohn, a cărei proprietar Schober a amanetat în decursul ultimilor ani depozitele comitenților săi în efecte și bani în valoare de peste 1 mil. cor. — Pe piața din Budapesta vor licvida institutele mijlocii «Budapesti kereskedök bankja» cu capital de 3 mil. coroane precum și «Budapest III. ker. takarékpénztár» înființată în anul 1872, fiind și acestea victimele crizei îndelungate recente. — În situație dificilă a ajuns și «Budai polgári takarékpénztár» înființată în 1908 cu un capital de 300,000— cor., care fuzionase pe la începutul acestui an cu «Budai iparbank», decretând urcarea capitalului la 1 mil. cor.

Până înainte de expediarea acestor șire n'a fost publicat extrasul săptămânal a băncii de emisiune referitor la a 3-a săptămână a l. c., din care cauză de astădată lipsesc datele necesare.

La *Berlin* situația e continuu favorabilă. — Numărare se află permanent în abundență, — astfel, că poziții mai considerabile numai cu greu se pot plasa per ultimo cu $4\frac{1}{8}\%$, — reducându-se astfel etalonul la 4% în zilele ultime, până când anul trecut se plătește 7% . Banca Rusiei oferă bani per ultimo chiar cu $3\frac{7}{8}\%$, iar bani de zi se află cu $1\frac{1}{2}\%$. — Etalonul privat iar a scăzut cu $\frac{1}{8}\%$ și notează 3% pentru scadențe mai scurte și $2\frac{5}{8}\%$ pentru scadențe mai lungi.

La *Londra* situația asemenea e ceva mai favorabilă. — Statusul băncii de emisiune engleze s'a mai fortificat urcându-se rezervele față de passive dela $45\frac{1}{2}\%$ la $48\frac{1}{2}\%$. Etalonul privat a scăzut la $2\frac{3}{8}\%$, iar în legătură cu aceasta a scăzut și de viza engleză.

La *Paris* piața e preocupată de noua emisiune franceză. — Terminul s'a fixat per 7 Iulie. Se vor

emite 805.000.000— franci rentă de $3\frac{1}{2}\%$, amortibilă în decurs de 25 ani pe lângă cursul de 91% . — Guvernul face tot posibilul pt. succesul splendid al acestei emisiuni. — Renta veche de 3% a scăzut în ultimele 2 săptămâni cu 2% la $83-85\%$ — (Renta ung. de cor. de 4% abia notează $79-70\%$!) — iar renta cea nouă s'a învârtit la bursa din Paris deja înainte de a fi emisă cu 1% peste cursul de emisiune.

Etalonul privat notează neschimbat $2\frac{3}{4}\%$. — Situația e mai favorabilă și spiritele mai liniștite. — În vederea emisiunii se crede, că banca de emisiune franceză va reduce în 27 l. c. etalonul dela $3\frac{1}{2}\%$ la 3% .

Din *Christiana* (Norvegia) se anunță urcarea etalonului oficios dela $4\frac{1}{2}\%$ la 5% — începând din 24 l. c.

La *Amsterdam* etalonul privat notează $3\frac{3}{8}\%$ iar la *Bruxelles* a scăzut la $2\frac{15}{16}\%$.

Din *New-York* se signalează din nou imbarcarea a 6 mil. dollari în aur cu destinația pentru Paris.

Imprumutul bulgar încă nici acum nu e perfectuat. Se depeșază, că în zilele din urmă un consorțiu englez, la care participă și unele institute fruntașe pariziene, să fi oferit Bulgariei, un împrumut de 600 mil. franci, iar Germania s'ar retrage în urma dorinței Rusiei.

Grecia asemenea face toate eforturile ca cel puțin jumătate din împrumutul de 500 mil. franci ce-l are în perspectivă, să și-l vadă asigurat și licvidat.

Se sperează, că asigurată fiind emisiunea recentă franceză, băncile pariziene vor ieși din rezerva observată timp atât de îndelungat și pe piețele internaționale se va simți o ameliorare generală.

Cu considerare însă la conflictul dintre *Grecia* și *Turcia* și rebeliunea din *Albania* vom rămâne — cel puțin noi în *Austro-Ungaria*, — cu siguranță numai cu speranța.

V. V. B.

AFACERI DE DARE.

Fixarea dării de circulație a efectelor. Prin sentința sa Nr. 23,758/913 P. *Judecătoria administrativă* a enunțat, că la fixarea dării de circulație a efectelor poate servi de bază numai *valoarea după curs a efectelor*; valoarea cupoanelor și interesele curente nu se pot lua în considerare.

CRONICĂ.

Adunarea generală a „Solidarității“ convocată pe Duminecă, 28 crt. — după anunțările făcute până în momentul încheierii revistei noastre — promite a fi bine cercetată de trimișii băncilor noastre; asemenea se arată un viu interes față de conferința a IV-a a revizorilor experți, convocată, precum se știe, pe Sâmbătă d. a. care se speră a fi cercetată de revizorii noștri în număr complet.

Ambele aceste întruniri vor oferi delegaților băncilor noastre bune prilejuri de discuții serioase și de a aduna învățăminte noue și folositoare, atât pentru ei, cât și pentru institutele pe care le reprezintă.

*

Examenul de maturitate la Școala comercială sup. română din Brașov. s'a ținut în zilele de 15—17 Iunie a. crt. sub conducerea d-lui asesor consistorial *Mateiu Voilean*, ca comisar al consistorului archidiecezan din Sibiu și în prezența comisariatului ministrului de culte și instrucțiune publică d-nul *Nicolau Putnoky*, directorul liceului de stat din Lugoș, precum și a d-nului *Wilhelm Paul*, prezidentul Camerei de comerț și industrie din Brașov, ca comisar al ministerului de comerț. Rezultatul examenului, căruia s'au supus 40 de candidați ai clasei ultime din a. c. și un repetent din anul trecut, a fost din cele mai bune, reușind 35 de candidați. Au fost declarați următorii 8 candidați *maturi cu foarte bine*:

Brediceanu Córnelia, Gerbacea Iosif, Gologan Nicolae, Iacob Sabin, Iliescu Cornel, Iliescu Ionel, Navrea Dragoș, Poplăcian Simion.

Maturi cu bine următorii 9 candidați:

Chirvasse Vasile, Jurju Ioan, Maior George, Moga Ioan, Murăroiu G. Valeria, Oprișiu Nicolae, Popp I. Titu, Preotescu Atanasie, Safta S. Ioan.

Simplu *maturi* 17 candidați:

Balea Victor, Bichicean Virgil, Cárnu Mateiu, Dancu Ioan, Elekeș Robert, Furnică Dumitru, Hertia Stan, Jourca A. Victor, Jumanca Ioachim, Macarie Liviu, Măcinic Aurel, Olariu Silviu, Pană Dumitru, Pârnu Ioan, Popa Petru, Popoviciu Ovidiu, Șerban Maria, Simion Ioan.

Patru candidați au rămas corigenți la câte un obiect, iar doi candidați au fost respinși pe un an și avizați la repetiția clasei.

*

Banca centrală de credit din Budapesta („Magyar pénzüzetek központi hitelbankja“) prăbușită acum 2 ani va ține la 30 crt. adunarea sa generală ordinară, cu care ocazie direcțiunea va propune acționarilor licvidarea societății. Conform bilanțului ultim societatea a avut la 31 Decembrie 1913, pasive în sumă de K 24.746.179, față de cari activele se cifrează cu K 14.889.415, astfel că rezultă cu finele anului o *perdere* de K 9.856.764, este deci pierdut aproape întreg capitalul social de K 10.000.000, în care sumă — dureri — și capital românesc de circa K 200.000.

SUMAR.

Darea de seamă a Secretarului „Solidarității“ către a IV. Conferință a Revizorilor experți, convocată pe ziua de 27 Iunie 1914, în Sibiu. — Chestiunea Biroului de informațiuni și comisiuni. Starea agricolă a României. — Școala comercială superioară rom. din Brașov. — *Revista financiară*: Situațiunea. — *Afaceri de dare*: Fixarea dărilor de circulație a efectelor. — *Cronică*: Adunarea generală a «Solidarității». Examenul de maturitate la Școala comercială super. rom. din Brașov, Banca centrală de credit din Budapesta.

„CODREANA“

institut de credit și economii societate pe acții, Băsești
(Szilágyillésfalva).

Concurs.

Direcțiunea institutului de credit și economii «Codreana» societate pe acții în Băsești (Szilágyillésfalva) prin aceasta publică concurs pentru ocuparea postului de practicanț, dotat cu salariu anual de 1000 coroane.

Dela reflectanți se recere absolvarea vreunei școale comerciale superioare.

Cererile provăzute cu atestatele în original ori copie legalizată sunt a se înainta până la 15 Iulie st. n. 1914 la subsemnata direcțiune.

Băsești, la 1 Iunie 1914.

(3-3)

Direcțiunea.

„ECONOMUL“

institut de credit și economii, în Cluj.

Concurs.

Pentru postul vacant de dirigent al filialei «Economului» din Gherla, se publică concurs cu termenul de 15 Iulie n. 1914.

Petenții vor preciza înșiși minimul retribuițiilor (salariu și bani de cuartir), la cari reflectează și vor avea a-și instrui petițiile cu documente despre pregătirea teoretică și practică.

Direcțiunea.

Banca națională a României.

SITUAȚIUNEA SUMARĂ

1913 8 Iunie	ACTIV	1914	
		31 Mai	7 Iunie
201.642,110	145.009,110 } stoc metalic { aur ----- 155.053,969 56.633,000 } {trate consid. ca aur 56.642,000}	211.844,975	211.695,969
1.456,784	Argint și diverse monede -----	1.030,844	1.022,952
138.318,636	Portofoliul român și străin -----	195.553,308	191.004,498
32.083,235	{ 16.644,500 Imprumuturi pe efecte publice ----- 22.929,000 33.635,900 Impr. pe ef. publ. în ct. curent 42.130,300 15.438,735 18.197,165 din care nu s'au ridicat lei: 20.250,343 21.879,957 }	44.311,493	44.808,957
12.802,059	Imprumutul Statului (fără dobândă) -----	11.924,059	11.924,059
11.999,729	Efectele capitalului social -----	11.997,162	11.997,162
17.199,377	Efectele fondului de rezervă -----	16.825,877	16.825,877
4.116,781	Efectele fondului amort. imobil. mobil. și mașinilor -----	4.042,281	4.042,281
6.439,113	Imobile -----	6.715,292	6.716,430
887,091	Mobilier și mașini de imprimare -----	1.072,862	1.072,791
1.475,548	Cheltuieli de administrațiune -----	1.517,110	1.535,579
113.833,567	Efecte și alte valori în păstrare -----	122.614,567	124.170,867
112.279,545	Efecte în gaj și în păstrare provizorie -----	127.884,100	128.423,000
30.490,376	Conturi curente -----	20.144,020	20.678,615
7.431,133	Conturi de valori -----	22.798,680	22.831,952
4.393,542	Conturi diverse -----	6.510,126	6.913,594
696.848,626		806.786,756	805.664,583
	PASIV		
12.000,000	Capital -----	12.000,000	12.000,000
34.540,298	Fond de rezervă -----	37.110,474	37.110,474
5.076,460	Fondul amort. imobil. mobil. și mașini -----	5.391,318	5.391,318
379.223,710	Bilete de bancă în circulațiune -----	428.218,520	425.008,420
4.441,394	Dobânzi și beneficii diverse -----	5.087,647	5.330,786
13.689,086	Conturi curente și recepse la vedere -----	10.165,448	10.546,926
226.113,112	Efecte și alte valori de restituit -----	250.498,667	252.593,867
21.764,566	Conturi diverse -----	58.314,682	57.682,792
696.848,626		806.786,756	805.664,583
	Taxa: Seont 5 ¹ / ₂ %, Dobânda 6 ⁰ / ₁₀ .		